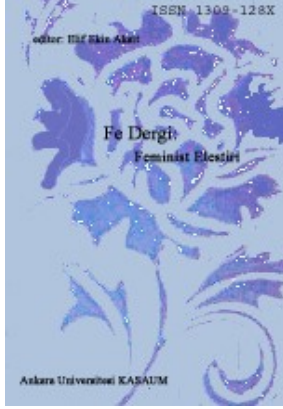

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri Cilt 5 Sayı 1
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

OHAL'de Feminizm: Nebahat Akkoç Anlatıyor
Tolga Ulusoy

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 15 Haziran 2013

Bu makaleyi alıntılanmak için: Tolga Ulusoy, "OHAL'de Feminizm: Nebahat Akkoç Anlatıyor – Ceren Belge,"
Fe Dergi 5, no. 1 (2013), 59-60.

URL: http://cins.ankara.edu.tr/9_6.html

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

OHAL'de Feminizm: Nebahat Akkoç Anlatıyor – Ceren Belge

*Tolga Ulusoy**

OHAL'de Feminizm Ekim 2012'de Ayizi Kitap yayınları tarafından basılmış Nebahat Akkoç'un hayatı üzerine yapılan bir sözlü tarih çalışması.

Kitabın büyük kısmı KAMER'in (Kadın Danışma Merkezi) kurucusu Nebahat Akkoç ile yapılan görüşmelerden oluşuyor. Akkoç uzun süre öğretmenlik ve Eğitim-Sen şube başkanlığı yapmış emekli olduktan sonra ise İnsan Hakları Derneği'nde çalışmış ve büyük mücadeleler sonucunda Diyarbakır'da bağımsız bir kadın kuruluşu olan KAMER'i kurmuş. Yani Türkiye'nin yakın dönem kadın tarihi içinde çok önemli bir figür. Kitapta Nebahat Akkoç'un yanı sıra iki çocuğu Hasan ve Berçem'in yaşananlar üzerine yorumlarına da yer verilmiş dolayısıyla kitapta çocuklarının bakış açıları da bulunmaktadır.

Nebahat Akkoç'un hayatı ilk olarak Türkiye tarihinin iki önemli olayı Ermeni katliamı ve Dersim müdahalesi tarafından belirlenmiş. Hem Alevi olan annesi hem de Ermeni babası bu olayları yaşamış ve çok acılar çekmişler. Nebahat'ın ise bunlardan çocukken hiç haberi olmamış çok sonra bu olaylar dillendirildikçe ailesinin kökenlerinde yer alan bu acılarla yüzleşmeye başlamış. Daha sonra öğretmen okuluna gitmiş, önce Mardin'de sonra da Manisa'da öğretmen okullarında okumuş ve sınıf öğretmeni olarak çalışmaya başlamış. 1970'li yıllardan 90'lı yıllara kadar çeşitli okullarda öğretmenlik yapmış, 12 Eylül darbesi öncesinde siyasetle çok ilgilenmese de darbeden sonra yapılan haksızlıkları ve işkenceleri gördükçe siyasetle daha fazla ilgilenmeye başlamış.

Siyasete girip elini daha fazla taşın altına koydukça kayıpları ve acıları da daha fazla artmış. OHAL'in en acımasız olduğu dönemlerde insanların sokak ortasında 'failli meçhul cinayetler'e kurban gittiği dönemlerde Eğitim-Sen Diyarbakır şube başkanlığı yapmış Nebahat Akkoç. Sokaklarda öğretmenler öldürüldükçe hep öne çıkmış ve bu cinayetlere karşı durmuş ve bu yüzden sürekli hedef gösterilmiş. Büyük acılar çekmiş, aile üyelerini, dostlarını cinayetlere kurban vermiş, işkenceler yaşamış ama mücadeleden vazgeçmemiş.

Nebahat Akkoç için belki de en zor dönem bu baskıları ve zulümleri yaşadığı dönem. Özellikle kocası Zübeyir'in öldürülüşü hayatının dönüm noktasını oluşturuyor belki de. Zübeyir ile görev yaptığı bir okulda tanışıyorlar o dönem Zübeyir öğretmenlik yapmasa da sonrasında öğretmenliğe başlıyor. Ama sol örgütlerle sürekli bir irtibat içerisinde Nebahat ise siyasetle az ilgileniyor. 12 Eylül öncesinde ise yakalanarak Diyarbakır Cezaevinde yatmaya başlıyor. Nebahat'ın dönem Zübeyir ile olan ilişkisi ile genel olarak iletişimsizlik üzerine kurulu, Zübeyir'in hayatının ana eksenini siyasal mücadele oluşturuyor bu yüzden aile ile olan ilişkileri çok gelişmiyor. Bu arada 1975'de Hasan, 1980'de ise Berçem doğuyor. Nebahat için ise o sancılı cezaevi dönemi başlıyor neredeyse her hafta ziyarete gidiyor ve orada yaşananlar zihninde yer etmeye başlıyor. Hem Kürtlere yapılanlar hem de kadınlara yapılanlar daha sonraki dönemde Nebahat'ın mücadelesinin temellerini oluşturacak fikirleri sağlıyor. Diyarbakır Cezaevinde mahkûmların Kürtçe konuşması kesinlikle yasaklanıyor bu yüzden Türkçe bilmeyen insanların birbirleriyle iletişimi engellenmiş oluyor. Mahkûm ziyaretine gelmiş kadınlar ise sürekli aşağılanıp, hakaretlere uğruyorlar. Zübeyir hapisten çıktıktan sonra öğretmenlik yapmasına izin verilmemiş o da lokantacılık sonrasında ise kırtasiyecilik işine girmiş Diyarbakır'da. Hapisten çıktıktan sonra siyasal anlamda bir boşluk içerisine düşmüş Zübeyir ama sonrasında Kürt hareketine sempati duymaya başlamış ama Nebahat dahi kocasının hareket içerisindeki konumunu tam olarak bilemiyor. Bu dönemde ayrıca Zübeyir'in ev ile olan ilişkisinde de gelişmeler söz konusu, özellikle Berçem babasıyla çok yakın bir ilişki içerisine giriyor. Zübeyir bu işlerinin yanında ev işleri de yapmaya başlıyor. Ve bir gün Zübeyir sokağın ortasında öldürülüyor tüm aile için korkunç bir süreç başlamış oluyor. Berçem günlerce babasıyla yapacağı şeyleri sayıklıyor ve sonra beş yıl boyunca babasına dair tek bir kelime söylemiyor, Hasan ise sessizlikle karşılık veriyor bu duruma. Nebahat ise büyük bir boşluk içinde uzun süre yas içerisinde yaşıyor. Aile ve siyasi çevreleri ise ilk olarak cenazeyi sahipleniyorlar ama sonrasında yüz çeviriyorlar aileye. Onlarında çevreleriyle ilişkileri gittikçe zayıflıyor, kaçmak istiyorlar bir süre kaçıyorlar da. Yaşlarıyla beraber yine büyük acılar çekmek zorunda

* Ankara Üniversitesi, Kadın Çalışmaları.

kalıyorlar. Nebahat emekli oluyor ve bu dönemde belediye başkanlığı seçimine gireceğine dair söylentiler çıkmaya başlıyor. Bu söylentilere OHAL yönetimi çok sert tepki veriyor sürekli olarak işkence görmeye başlıyor. İşkence görmediği zamanlarda ise evi sürekli olarak aranıyor ve rahatsız ediliyor.

Öğretmenlikten emekli olduktan sonra ise İnsan Hakları Derneği'nde çalışmış ve bu süreçte kafasında kadınlara dair bir mücadelenin ve çalışmanın mayalanmaya başladığı dönem olmuş. Sonunda kadınlara yönelik şiddeti durdurmak için ne devlete ne de örgüte bağlı olarak çalışan bağımsız bir kurum kurmuş, yani KAMER. En önemli ilkesi bağımsızlık olduğu için KAMER büyük baskılara maruz kalmış. Ama yılmamışlar ve mücadeleye devam etmişler. Gittikçe güçlenmiş, büyümüş, kurumsallaşmış bir örgüt haline gelmiş KAMER. KAMER ilk olarak kadına yönelik şiddet konusuna eğiliyor sadece kocasından veya ailesinden gördüğü şiddet değil aynı zamanda devletten gördüğü şiddete de. Daha sonra ise kadının istihdamı konusu esas sorunu geliyor, kadınların ekonomik özgürlüğün sağlanmasını en temel hedefleri olarak görüyorlar. Kadın sığınma evleri ve kreşler açıyorlar, bunun yanında pek çok farkındalık grubu düzenliyorlar.

Yukarıda da değinildiği gibi kitap Nebahat Akkoç ve iki çocuğu ile yapılan görüşmeler üzerinden gidiyor. Yani kitap içerisindeki tartışmalarda çoğunlukla sürecin bir tarafından yaşamış olan insanları tanıyoruz, onların sorunlarına ve çektiklerini öğreniyoruz. Bu da kitabın adındaki kapsayıcılığı daraltan bir durum. Ceren Belge ise görüşme sırasında çok müdahale etmemiş o yüzden kitaba etkisi nispeten az. Konuşmaları yönlendirmek yerine Nebahat Akkoç ve çocuklarının kendilerini kendileri anlatmalarını istemiş. Bu tabii ki duyguların ve yaşantıların daha anlaşılır olmasını sağlamış ama maalesef genel bir açıdan bakışı sağlayamamış.

Nebahat Akkoç'un hayatı 'kişisel olan politiktir' ifadesini doğrulayacak nitelikte. Onun kişi olarak kendisini ve mücadelesini ortaya koyması içinde yaşadığı coğrafyanın, tarihin ve toplumun acıları, topluma yapılan baskılar ve mücadeleleriyle bir araya gelmiş, harman olmuş durumda. O yüzden Nebahat Akkoç'u ve onun hayatını bilmek hem yakın dönem Türkiye tarihi (kadın tarihi, insan hakları mücadelesi, hatta Kürt hareketi) üzerine düşünmek, hem de bir kişinin tüm baskılara rağmen mücadelesini nasıl var ettiğini öğrenmek anlamına geliyor.